

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

- ΠΑΡΕΛΘΟΝ
- ΠΑΡΟΝ
- ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

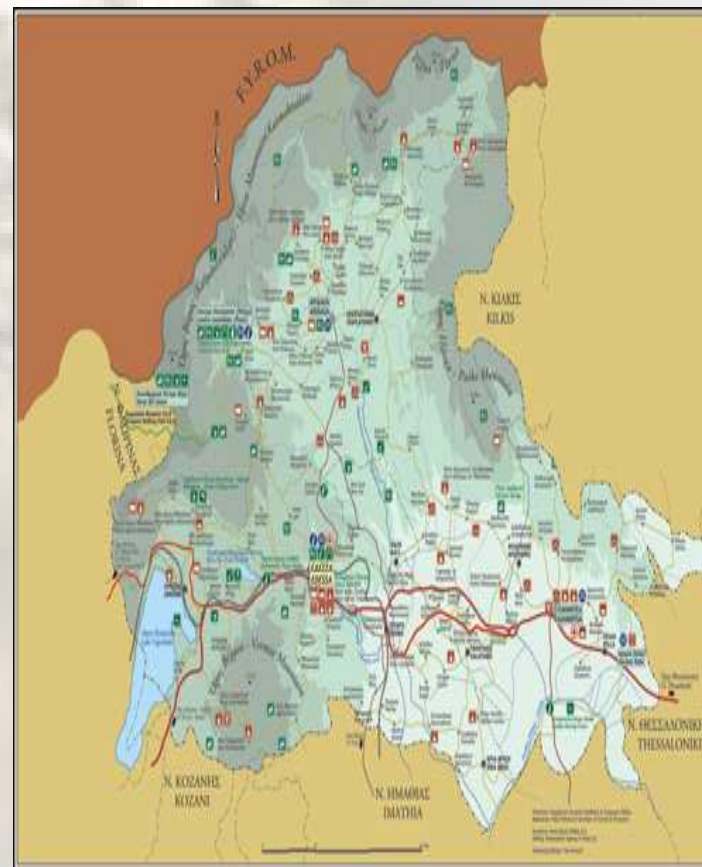
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

- Η Πέλλα είναι νομός της Ελλάδας που βρίσκεται στη Μακεδονία και ανήκει στην περιφέρεια κεντρικής Μακεδονίας. Συνορεύει στα βόρεια με την FYROM, στα ανατολικά με το νομό Κιλκίς, στα νότιοανατολικά με το νομό Θεσσαλονίκης, στα νότια με τους νομούς Ημαθίας και Κοζάνης και στα δυτικά με το νομό Φλώρινας.
- Ο νόμος Πέλλας είναι ακριτικός νόμος. Ανήκει στην περιφέρεια της κεντρικής Μακεδονίας. Η συνολική έκταση του νομού είναι 2506 τ. χλμ. Και ο πληθυσμός του σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είναι 145.797 άτομα.

ΠΕΛΛΑ

...φύση που γέννησε ιστορία

- Απλωμένη στις βόρειες εσχατιές της ελληνική γης ανάμεσα σε ορεινούς όγκους και εύφορες πεδιάδες η Πέλλα αποτελεί απόσταγμα της ομορφιάς της ελληνικής φύσης. Το χαρισματικό τοπίο δεν ήταν παρά αφορμή για μια έντονη ανθρώπινη παρουσία με ανεξίτηλα σημάδια ιστορικότητας από τα βάθη των αιώνων έως σήμερα.

ΕΔΕΣΣΑ

3000 χρόνια ιστορίας και πολιτισμού

- Λόγω της στρατηγικής της θέσης και του φυσικού πλούτου της η Έδεσσα υπήρξε από τα αρχαία χρόνια στόχος των κατακτητών

ΕΔΕΣΣΑ

- Πρώτοι της κατακτητές οι Φρύγες οι οποίοι σύμφωνα με τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη εγκαταστάθηκαν στην Έδεσσα γύρω στα 1200 π.Χ. Η πρώτη μνεία του ονόματος της πόλης Έδεσσας γίνεται από τον ιστορικό Πολύβιο τον 2^ο π.Χ. αιώνα.
- Ως ονοματοθέτες της πόλης φέρονται οι Φρύγες από το F/edu το οποίο σημαίνει νερό και την κατάληξη –σσα χαρακτηριστικό των προελληνικών πόλεων.
- Τον 12^ο π.Χ. αιώνα η ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας καταλαμβάνεται από το ελληνικό δωρικό φύλα των Μακεδόνων. Κατά την διάρκεια της κυριαρχίας των Μακεδόνων η πόλη γνώρισε μεγάλη άνθηση και αίγλη.

ΕΔΕΣΣΑ

- Το 148 π.Χ. Η Μακεδονία τίθεται υπό ρωμαϊκή κυριαρχία και μετά από την κατασκευή της Εγνατίας οδού τον 2^ο π.Χ. Αιώνα η οποία περνούσε μέσα από την πόλη η Έδεσσα απόκτά μεγαλύτερη σπουδαιότητα.
- Η αρχαία πόλη της Έδεσσας ήταν οργανωμένη σε δύο επίπεδα: την ακρόπολη ή άνω πόλη και την κάτω πόλη ή λόγγο όπου κατοικούσε ο κύριος όγκος του πληθυσμού.

ΕΔΕΣΣΑ

- Στα τέλη του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα βίαιες επιδρομές από βαρβαρικές (Ούννους, Γότθους, Οστρογότθους, Βησιγότθους) και σλαβικές φυλές εξαναγκάζουν τους κάτοικους της πόλης να μεταφερθούν στην Ακρόπολη όπου λόγω θέσεως ήταν πιο ασφαλής.
- Από τα τέλη του 6^{ου} έως τον 9^ο μ.Χ. αιώνα στα χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας η περιοχή της Μακεδονίας σημαδεύεται από τις λεηλασίες. Η ύπαιθρος καταστρέφεται και τα χωριά ερημώνουν.

ΕΔΕΣΣΑ

- Το 977 η Έδεσσα κατακτάται από τον Βούλγαρο βασιλιά Σαμουήλ ο οποίος επιβάλλει στην πόλη το σλαβικό όνομα Βοδενα από το σλαβικό voda που σημαίνει νερό.
- Τον 11^ο αιώνα ο αυτοκράτορας Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος εκδιώκει τον Σαμουήλ και η περιοχή επαναπροσαρτάται στην Βυζαντινή αυτοκρατορία.
- Από το 1351 και για 20 χρόνια η πόλη όπως και ολόκληρη η Μακεδονία, πέρασε στα χέρια των Σέρβων μέχρι την άλωση της το 1389 από τους Τούρκους, ζυγός που έμελλε να βαραίνει την πόλη για περίπου 5 αιώνες.

ΕΔΕΣΣΑ

- Έπειτα από 500 χρόνια καταπίεσης η Έδεσσα ελευθερώνεται από την Τουρκική κυριαρχία στις 18 Οκτωβρίου 1912.
- Η ανεξαρτησία της πόλης επρόκειτο να διαρκέσει μόλις 3 δεκαετίες. Στις 18 Απριλίου 1941 η Έδεσσα πέφτει στα χέρια των Γερμανών οι οποίοι τελικά αποχώρησαν στις 24 Οκτωβρίου 1944.

ΠΕΛΛΑ

- Η ιστορία της Πέλλας είναι κυρίως γνωστή από το 400 π.Χ. όταν ο βασιλιάς της Μακεδονίας Αρχέλαος μετέφερε από τις Αιγές την πρωτεύουσα της Μακεδονίας στην Πέλλα. Μετά από μία δεκαετία, επί Φίλιππου και Μεγάλου Αλεξάνδρου η πρωτεύουσα του Μακεδονικού κράτους γνώρισε την μεγαλύτερη ακμή της και υπήρξε το πολιτιστικό κέντρο του ελληνικού κόσμου ολόκληρη την ελληνιστική περίοδο. Οι Μακεδόνες βασιλείς συνήθιζαν να καλούν πνευματικούς ανθρώπους στις αυλές τους, όπως τον Ευριπίδη, τον Αριστοτέλη και άλλους φιλόσοφους ιστορικούς και καλλιτέχνες.

ΠΕΛΛΑ

- Με την ήττα των Μακεδόνων στην Πύδνα το 168 π.Χ. από τους Ρωμαίους, η Πέλλα υπέστη πολύ μεγάλη λεηλασία και από τότε ξεκίνησε η βαθμιαία παρακμή της.
- Κατά τους πρώτους αιώνες του Χριστιανισμού τα μνημεία της Πέλλας συνεχίζουν να διατηρούνται και στο πέρασμα του Απ. Παύλου μετονομάζεται σε Άγιοι Απόστολοι.

ΠΕΛΛΑ

- Η γενέτειρα του Μ. Αλεξάνδρου υφίσταται τη μεγαλύτερη καταστροφή πιθανότατα τον 1^ο αιώνα και μεταβάλλεται σε ερείπια ίσως από σεισμό. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας πέρασαν αλλά και μνημόνευσαν την Πέλλα και την ελληνικότητα της πολλοί Έλληνες αλλά και ξένοι αρχαιολόγοι, ιστορικοί, πρόξενοι και περιηγητές.
- Μετά την απελευθέρωση το 1914 αρχίζουν οι πρώτες ανασκαφές, σταμάτησαν όμως εξαιτίας του Α΄ παγκοσμίου πολέμου. Το 1957 τυχαίο γεγονός έφερε στο φως τα ερείπια της πρωτεύουσας των Μακεδόνων και από τότε η έρευνα συνεχίζεται ως τις μέρες μας.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Τα Γιαννιτσά κατοικούνται από την αρχαιότερη Νεολιθική περίοδο (τέλη 7ης – αρχές 6ης χιλιετίας π.Χ.).

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Στη μέση νεολιθική περίοδο ο οικισμός των Γιαννιτσών εγκαταλείπεται πιθανότητα εξαιτίας της ανόδου της στάθμης της θάλασσας και της κατάκλυσης εδαφών. Κατοικείται όμως στη νεότερη νεολιθική περίοδο και την εποχή του Χαλκού. Στην αρχαιότητα η περιοχή των Γιαννιτσών λεγόταν Βοτταία. Οι Βοτταίοι υπήρξαν οι πρώτοι κάτοικοι των Γιαννιτσών οι οποίοι και εκδιώχθηκαν από τους Μακεδόνες και συγκεκριμένα από τον βασιλιά Περδίκκα τον 7ο αιώνα π.Χ.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Στα Βυζαντινά χρόνια υπήρχαν στην περιοχή πολλοί μικροί οικισμοί εκ των οποίων αυτός των Γιαννιτσών φαίνεται πως ονομαζόταν Βαρδάρι.
- Από το 1389, έτος που σηματοδοτεί την έλευση των Τούρκων στην περιοχή, εγκαθίστανται πολλοί Τούρκοι άποικοι στα Γιαννιτσά, με οδηγό τους τον Γαζή Εβρενό Μπέη. Η πόλη ονομάζεται <<Γενιτσέ Βαρδάρ>> και γίνεται για τους κατακτητές ιερή αφού εδώ σε τζαμί θάβονταν ο Γαζή Εβρενός Μπέης, ο γιος του Αλή και άλλοι σημαίνοντας Τούρκοι.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Από τα μέσα του 15ου αιώνα η πόλη των Γιαννιτσών γίνεται κέντρο των γραμμάτων και των τεχνών. Στην πόλη ιδρύθηκαν πολλά τζαμιά, σχολεία, πτωχοκομεία και έγιναν κοινωφελή έργα. Η μνήμη του πνευματικού ανθρώπου Σεΐχη Ιλαχή διατηρήθηκε επί αιώνες σφραγίζοντας πολλά μνημεία της πόλης.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα οι Τούρκοι ανησυχούσαν για την κυριαρχία τους, λόγω των ήπιων εξεγέρσεων των Ελλήνων. Η θέση της λίμνης, στο κέντρο της μεγάλης μακεδονικής πεδιάδας, υπήρξε στρατηγική και Βούλγαροι την κατέλαβαν σταδιακά στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα. Η εμφάνιση του Γκόνου Γιώτα, του <<στοιχειού της λίμνης>>, το 1904 άλλαξε τη ροπή των δυνάμεων. Με τη δράση του ενθάρρυνε τους τρομοκρατημένους κατοίκους και καθοδήγησε τα ελληνικά στρατεύματα.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Το 1912 στο βάλτο των Γιαννιτσών διεξήχθη η σημαντικότερη μάχη των Βαλκανικών πολέμων και άνοιξε το δρόμο για την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης. Η 20η Οκτωβρίου θεωρήθηκε από τον αξιωματικό Μ. Ρακτιβάν ως <<η μέρα που ουσιαστικά πήραμε τη Θεσσαλονίκη>>.

ΑΛΜΩΠΙΑ

- Η περιοχή της Αλμωπίας κατοικούνταν από τους Αλμωπες, γίγαντες με ιδιαίτερα αναπτυγμένη όψη, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τους Τημενίδες.
- Στα προϊστορικά χρόνια και συγκεκριμένα το 504-498 π.Χ. ο Μακεδόνας βασιλιά Αμύντας καταλαμβάνει τους Αλμωπες και τους τρέπει σε φυγή. Στις παραμονές των Περσικών πολέμων, η Αλμωπία κατοικείται από τους Έλληνες και γίνεται πλέον αποικία του Μακεδονικού κράτους.

ΑΛΜΩΠΙΑ

- Τα πρώτα Βυζαντινά χρόνια παίρνει το όνομα **Ενωτία** από την ομώνυμη πόλη-φρούριο και έδρα της Βυζαντινής διοίκησης. Αργότερα, την ίδια περίοδο της βυζαντινής δυναστείας, οι Βούλγαροι την ονομάζουν **Μογλενά** (μαύρη πεδιάδα).

ΑΛΜΩΠΙΑ

- Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, η Καρατζόβα (<<Καρατζά-οβασί>>- μαύρη κοιλάδα) περνά δύσκολα χρόνια και οι κάτοικοι της υποχρεώνονται σε εξισλαμισμό το 1759. μάλιστα το χωριό Χρυσή έχει πάρει το όνομά του από μία <<Καρατζοβίτισσα>> τη Χρυσή, η οποία μαρτύρησε εκεί το 1795 για να μην αλλαξοπιστήσει.

ΑΛΜΩΠΙΑ

- Εξίσου σθεναρή ήταν η αντίσταση και ο αγώνας για την απελευθέρωση της Αλμωπίας. Η Βουλγαρική κυβέρνηση είχε δώσει ιδιαίτερο βάρος στις στρατιωτικές δυνάμεις στην Αλμωπία. Πρωτεργάτης του Μακεδονικού αγώνα υπήρξε ο αρχιμανδρίτης Νίκανδρος Παπαιωάννου. Το χωριό Γαρέφη είχε πάρει το όνομά του από τον καπετάν Γαρέφη, ο οποίος έφθασε στην Αλμωπία το 1904 για να εξοντώσει τους Βουλγάρους, ενώ το χωριό Ίδα ονομάστηκε από το ψευδώνυμο του Ίωνα Δραγούμη.

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

ΤΟΠΟΣ ΤΩΝ 4 ΕΠΟΧΩΝ

- Ο Νομός Πέλλας διαθέτει πλούσια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά και αποτελεί έναν τουριστικό προορισμό για επισκέπτες που ενδιαφέρονται για τον ποιοτικό εναλλακτικό τουρισμό..

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

ΤΟΠΟΣ ΤΩΝ 4 ΕΠΟΧΩΝ

- Συνδυάζει τον αρχαιολογικό τουρισμό (Πελλαία χώρα, Μακεδονικοί τάφοι Γιαννιτσών, Λόγγος Έδεσσας), τον Θρησκευτικό τουρισμό (Ιερή Μονή Αρχαγγέλου, Παλαιά Μητρόπολη Έδεσσας), τον φυσιολατρικό τουρισμό (Όρη Βόρας, Καιμακτσαλάν, Λίμνη Βεγορίτιδα, Λίμνη Άγρα, Καταρράκτες Έδεσσας), τον ιαματικό τουρισμό (Λουτράκι Αριδαίας) και τον αθλητικό τουρισμό (χιονοδρομικό Κέντρο Καιμακτσαλάν, Αεραθλητικό Κέντρο Παναγίτσας, Κωπηλατικό Κέντρο Λουδία).

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

ΤΟΠΟΣ ΤΩΝ 4 ΕΠΟΧΩΝ

- Ο Νομός Πέλλας διαθέτει πλούσια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά και αποτελεί έναν τουριστικό προορισμό για επισκέπτες που ενδιαφέρονται για τον ποιοτικό εναλλακτικό τουρισμό..

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

ΤΟΠΟΣ ΤΩΝ 4 ΕΠΟΧΩΝ

- Συνδυάζει τον αρχαιολογικό τουρισμό (Πελλαία χώρα, Μακεδονικοί τάφοι Γιαννιτσών, Λόγγος Έδεσσας), τον Θρησκευτικό τουρισμό (Ιερή Μονή Αρχαγγέλου, Παλαιά Μητρόπολη Έδεσσας), τον φυσιολατρικό τουρισμό (Όρη Βόρας, Καιμακτσαλάν, Λίμνη Βεγορίτιδα, Λίμνη Άγρα, Καταρράκτες Έδεσσας), τον ιαματικό τουρισμό (Λουτράκι Αριδαίας) και τον αθλητικό τουρισμό (χιονοδρομικό Κέντρο Καιμακτσαλάν, Αεραθλητικό Κέντρο Παναγίτσας, Κωπηλατικό Κέντρο Λουδία).

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

**Η Έδεσσα είναι το
σκαλοπάτι όπου
πατά ο Θεός για να
ανέβει στον ουρανό
είχε πει ο Μενέλαος
Λουντέμης.....**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Ζήστε μοναδικές εμπειρίες που προσφέρουν οι υπαίθριες δραστηριότητες στα ομορφότερα σημεία της υπέροχης Ελληνικής Φύσης, στην γωνιά αυτή της Μακεδονικής Γης.

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- **Οι καταρράκτες είναι ένα μοναδικό θέαμα. Το Πάρκο των Καταρρακτών όπου βρίσκονται οι καταρράκτες, είναι στα βορειοανατολικά της πόλης σε μια καταπράσινη τοποθεσία με ωραία θέα. Εκεί συναντιούνται δύο παραπόταμοι του ποταμού Εδεσσαίου (Βόδα). Ο επισκέπτης μπορεί να δει από ύψος 200 μέτρων μέσα στην καταπράσινη κοιλάδα μέχρι το χωριό Ριζάρι και την πόλη της Σκύδρας. Το πάρκο συνορεύει από τα δεξιά με την παραδοσιακή συνοικία Βαρόσι.**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- **Οι καταρράκτες δημιουργήθηκαν μετά τα τέλη του 14ου αιώνα. Ο μεγάλος καταρράκτης λέγεται "Κάρανος" και το νερό του πέφτει από τα περίπου 70 μέτρα. Στο κάτω μέρος του μεγάλου καταρράκτη υπάρχει ένα μικρό σπήλαιο, ενώ αξίζει να επισκεφθείτε και τον εντυπωσιακό διπλό καταρράκτη. Για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών στην περιοχή υπάρχει ένα περίπτερο πληροφοριών**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- **Πάρκο Καταρρακτών. Αιωνόβια πλατάνια και νερά συνθέτουν ένα μαγικό τοπίο.**
- **Αρχαία Έδεσσα. Η αρχαία πόλη στην τοποθεσία Λόγγος, βυθισμένη στο πράσινο. Απέχει 3 χμ. από την Έδεσσα.**
- **Ενυδρείο. Ένα από τα ελάχιστα στην Ελλάδα, με ενδημικά ψάρια γλυκού νερού.**
- **Συνοικία Βαρόσι. Η χριστιανική συνοικία της πόλης κατά την οθωμανική περίοδο. Καλντερίμια και μακεδονική αρχιτεκτονική.**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Λαογραφικό Μουσείο. Έκθεση λαογραφίας << Έδεσσα 19^{ος}-20^{ος} αιώνας>>.
- Ψηλός Βράχος. Σημείο καταπληκτικής θέας από όπου βλέπει κανείς έως και τον Άθωνα.
- Ναός Κοίμησης της Θεοτόκου. Βυζαντινός Ναός του 14^{ου} αιώνα μέσα στην ιστορική συνοικία Βαρόσι. Εξαιρετικές τοιχογραφίες από το 1380 και αξιόλογο τέμπλο.
- Ι.Ν. Πέτρου και Παύλου. Ο 2^{ος} Βυζαντινός Ναός στο Βαρόσι.

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Μοναστήρι Αγ. Τριάδας. Κτισμένο το 1865 σε ερείπια αρχαίου ναού δίπλα στην Αρχαία Πόλη.
- Βυζαντινή Γέφυρα. Από την Τοποθεσία (Κιουπρί) εικάζεται ότι περνούσε η αρχαία Εγνατία Οδός.
- Μικροί Καταρράκτες. Ο Εδεσσαίος ποταμός σχηματίζει αναρίθμητα μικρά κανάλια και μικρούς καταρράκτες στο κέντρο της Έδεσσας.
- Το ρολόι της πόλης. Χτισμένο από πουρόπετρα το 1900 στο κέντρο της πόλης.

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Πολιτιστικό Κέντρο. Το πιο σύγχρονο, αρχιτεκτονικά, κτίριο της πόλης. Σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Α. Πιστιόλη. Μικρές συλλογές ψηφιδωτών και ασπρόμαυρης φωτογραφίας
- <<Γενί Τζαμί>>. Στεγάζει αρχαιολογική συλλογή.
- Χίλια Πεύκα. Άλσος με πεύκα.
- Θέατρο Γαβαλιώτισσας. Σύγχρονο Θέατρο 2500 θεατών μέσα στο Δάσος της Γαβαλιώτισσας.

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- **Λόφος 606. Θέα της πόλης και της πεδιάδας.
Απέχει από την πόλη 6 χμ.**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- **Υπαίθριο Μουσείο Νερού. Σε μικρή απόσταση από το πάρκο των Καταρρακτών συναντάμε την παλιά βιομηχανική υδροκίνητη ζώνη της Έδεσσας, γνωστή ως περιοχή των Μύλων. Η αφθονία των υδάτων σε συνδυασμό με τις έντονες κλίσεις του εδαφους έδωσαν τη δυνατότητα εκμετάλλευσης της υδροκίνησης από τα αρχαία χρόνια.**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Η περιοχή είναι γνωστή ως <<Μύλοι>> και είναι μοναδική σε έκταση υδροκίνητων παραγωγικών μονάδων στο ελλαδικό χώρο.
- Το μουσείο αποτελείται από τα παρακάτω τμήματα:
- Αλευρόμυλος Σαλαμπάση
- Σησαμοτριβείο Περτσεμλή

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- **Νερόμυλος Γιαννάκη**
- **Βυζαντινός Μύλος**
- **Υπαίθριος Κινηματογράφος**
- **Μπατάνι**
- **Κανναβουργείο**

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Το <<Φρύδι της Πόλης>>. Ο βράχος της Έδεσσας, η ακρόπολη της αρχαίας Έδεσσας, το θεοφρούρητο κάστρο των Βοδενών, οι Μύλοι και το Κανναβουργείο στο μπαλκόνι του Βορρά, δίπλα στους μαγευτικούς Καταρράκτες.

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Η Λίμνη του Άγρα
Το χωριό Άγρας βρίσκεται 5χμ βορειοδυτικά της Έδεσσας. Η λίμνη του Άγρα καλύπτει μια έκταση 10.000 στρεμμάτων και είναι προστατευμένη ως υδροβιότοπος. Στην περιοχή της λίμνης απαγορεύεται το κυνήγι. Το ψάρεμα επιτρέπεται αλλά υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Στη λίμνη μπορείτε να δείτε πολλές αγριόπαπιες, κύκνους και μία σπάνια ορνιθοπανίδα.

ΕΔΕΣΣΑ....

Η πόλη των νερών...

- Άγρας ήταν το ψευδώνυμο του Μακεδονομάχου Τέλου Αγαπητού, ανθυπολοχαγού του πεζικού από το Ναύπλιο (1881-1907). Οι Βούλγαροι τον κρέμασαν στις 8 Ιουνίου 1907, από το κλαδί μιας καρυδιάς, στο δρόμο ανάμεσα στα χωριά Βλάδοβο και Τέχοβο. Προς τιμήν του Μακεδονομάχου ήρωα, το χωριό Βλάδοβα μετονομάστηκε σε Άγρας και το χωριό Τέχοβο σε Καρυδιά.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Το Χιονοδρομικό Κέντρο πήρε το όνομά του από το τοπωνύμιο του όρους το οποίο το φιλοξενεί. Η λέξη <<Καιμακτσαλάν>> έχει τούρκικες ρίζες και σημαίνει κατά λέξη ο κλέφτης του καϊμακιού, του αφρού. Το γιατί δόθηκε αυτή η ονομασία δεν είναι πλήρως εξακριβωμένο και υπάρχουν αρκετές ερμηνείες που στηρίζονται στα όσα μεταφέρθηκαν προφορικά από γενιά σε γενιά.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Το όρος Καιμακτσαλάν ή Βόρας βρίσκεται στα σύνορα με το κράτος των Σκοπίων και η κορυφογραμμή του αποτελεί την όριο γραμμή μεταξύ των δύο κρατών. Στην κορυφή του και επί της γραμμής των συνόρων υπάρχει το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, που αποτελεί μνημείο του 1^{ου} Παγκοσμίου πολέμου, είναι κατασκευασμένο σε ρυθμό καθολικό και υπάρχει κοντά κενοτάφιο των θυμάτων που έπεσαν στις μάχες που διεξήχθησαν στις πλαγιές του.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Το μεγαλύτερο μέρος του έχει προταθεί να συμπεριληφθεί στις περιοχές <<Nature 2000>>. Στους πρόποδες του όρους βρίσκεται η λίμνη Βεγορίτιδα, από τις μεγαλύτερες της Ελλάδος σε έκταση και βάθος, που απλώνεται στα γεωγραφικά όριο τριών νομών Πέλλας-Φλώρινας- Κοζάνης και προστατεύεται από τη συνθήκη Ramshar.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Η θέα από το βουνό είναι καταπληκτική αφού μπορεί κανείς με γυμνό μάτι να παρατηρήσει μέχρι τον Θερμαϊκό κόλπο, την κορυφή του Ολύμπου και την οροσειρά της Πίνδου.
- Το Κέντρο αρχίζει από τα 2050μ περίπου όπου υπάρχει το κεντρικό σαλέ, χώροι στάθμευσης, σχολές σκι, πίστες αρχαρίων, καταστήματα ενοικιάσεων, εκδοτήρια και ο πρώτος αναβατήρας και καταλήγει στα 2480μ όπου βρίσκεται ο σταθμός άφιξης του υψηλότερου αναβατήρα της Ελλάδος.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Η λειτουργία του Χιονοδρομικού Κέντρου ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1995 με ευθύνη της Δημοτικής Επιχείρησης της Έδεσσας. Έκτοτε παραμένει ανοικτό από τα τέλη Νοεμβρίου έως τις αρχές Μαΐου και είναι ένα από τα λίγα χιονοδρομικά κέντρα στην Ελλάδα με τόση μεγάλη διάρκεια χιονιού κατάλληλου για σκι.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Συνολικά στον Βόρα υπάρχουν 14 πίστες διαφόρων βαθμών δυσκολίας: 2 πίστες αγώνων με ηλεκτρονικό χρονόμετρο, 5 δύσκολες πίστες, 3 εύκολες και 3 baby πίστες (πολύ εύκολες). Τέλος έχει δημιουργηθεί και snowboard Fun park, πίστα με τούμπες και άλματα.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Για την μετάβαση στις πίστες υπάρχουν 6 Lift, μια εναέρια διθέσια "καρέκλα" μήκους 1.600 μ. (στα 2.100-2.350 μ.), μια συρώμενη "άγκυρα" μήκους 900 μέτρων (στα 2.200-2.480 μ., το μεγαλύτερο υψόμετρο στο οποίο μπορεί να φτάσει κανείς στην Ελλάδα με "άγκυρα"), δύο συρόμενα "πιάτα" μήκους 780 και 500 μέτρων και τέλος 2 μικρότερα συρόμενα Lift.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

- Η πλούσια και σπάνια βλάστηση του όρους η οποία περιλαμβάνει πολλά χλωριδικά είδη δυσεύρετα στον ελλαδικό και τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο, στηρίζει μεγάλο αριθμό πανίδας (ορνιθοπανίδας, αμφιβίων, ερπετά) καθιστώντας τον Βόρα βιότοπο σημαντικό για την οικολογική ισορροπία του τόπου. Ένα σπάνιο χαρακτηριστικό του Βόρα είναι η ύπαρξη υδάτινων όγκων ακόμα και σε πολύ μεγάλο υψόμετρο (πηγές Σκοπιάς - Κρέμασης 2.400 μ.).

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Ο θρύλος θέλει την ύπαρξη ενός πηγαδιού κοντά σε χωριό. Οι χρήστες του πηγαδιού φρόντιζαν να σφραγίζουν το στόμιο πάντα. Μία κοπέλα όμως για να αποφύγει δυσάρεστο προξενιό, άφησε επίτηδες το νερό να τρέξει με αποτέλεσμα να πλημμυρίσει τον κάμπο και το χωριό με αποτέλεσμα στη θέση τους να δημιουργηθεί η λίμνη.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Η λίμνη Βεγορίτιδα περιβάλλεται βόρεια από το όρος Βόρας, ανατολικά από το Βέρμιο, νότια από το όρος Σκοπός Κοζάνης και δυτικά από το □σκιο όρος.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΝΙΣΣΑΣ

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Είναι λίμνη αλπικού τύπου και τεκτονικής προέλευσης. Είναι αποδέκτης υδάτων μιας υδρολογικής λεκάνης περίπου 1.800 τετραγωνικά χιλιόμετρα.
- Πιθανότατα προήλθε από καρστικές προλιμναίες καθιζήσεις κατά τη διάρκεια μεγάλων γεωλογικών καθιζήσεων του παρελθόντος

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Χαρακτηριστικά της ο υψηλός βαθμός καρστικοποίησης, η δημιουργία δηλαδή λόγω χημικής διάβρωσης υπογείων κοιλοτήτων και η εμφάνιση μεγάλου συντελεστή κατείσδυσης των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων και η υπόγεια αποθήκευσή τους.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Στη Βεγορίτιδα έχουν καταγραφεί 11 είδη ψαριών: το Τσιρώνι, η Πλατίκα, το Γριβάδι, η Τούρνα, το Γλήνι και άλλα ενώ γίνονται τακτικά εμπλουτισμοί της λίμνης και με άλλα ψάρια, αφού συγκριτικά με τον όγκο της μπορεί να φιλοξενήσει περισσότερα είδη.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Ο μικρός αριθμός ειδών στη Βεγορίτιδα υποδεικνύει αφενός την πιθανή ύπαρξη κενών τροφικών οριζόντων και αφ' ετέρου την ύπαρξη μη ισορροπίας στο οικοσύστημά της. Βασικότερα προβλήματα της είναι η σημαντική ρύπανση των υδάτων της και η πτώση της στάθμης της.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Επίσης έντονο παρουσιάζεται το φαινόμενο αυξομείωσης της στάθμης της Βεγορίτιδας. Από το 1896, υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν την πτώση και την επάνοδο των υδάτων της σε ανύποπτο χρόνο, χωρίς αυτό να οφείλεται σε κλιματολογικούς παράγοντες

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Το Δεκέμβριο του 1994, η στάθμη της λίμνης έφθασε στο κατώτατο όριό της, στα 511 μ. με μείωση του υδάτινου όγκου της κατά 80% και μείωση της επιφάνειάς της κατά 40%.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Το νερό της λίμνης μειώνεται εξαιτίας:
- 1. Υπεραντλήσεων της ΔΕΗ.
- 2. Αρδεύσεων για την κάλυψη αναγκών των καλλιεργειών δίπλα στη λίμνη.
- 3. Διαρροών από φυσικές καταβόθρες.
- 4. Ανομβρίας.
- 5. Απωλειών λόγω εξάτμισης.
- Η Βεγορίτιδα είναι μία λίμνη που από ολιγοτροφική μετατρέπεται σταδιακά σε ευτροφική.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Τοπία που πρέπει να επισκεφτεί κανείς στην Βεγορίτιδα....
- Άγιος Παντελεήμονας. Το νεκροταφείο εποχής Σιδήρου, που ανασκάπτεται στο χωριό. Τα πυργόσπιτα του χωριού, τον ανεμόμυλο, το παλιό Δημοτικό Σχολείο.
- Βεγόρα. Την ανασκαφή ρωμαϊκού κτιρίου στη θέση Τσαΐρια.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- **Φαράγγι.** Το καταφυτο φαράγγι με το ρέμα, την αρχαία Βοκερία που βρίσκεται στη θέση Παλιοχώρι.
- **Άρνισσα.** Τα υπολείμματα του κάστρου στο Νησάκι(πλέον χερσόνησο), τον μιναρέ που απόμεινε από το παλιό τέμενος στο Νησί.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Περαία. Τα εναπομείναντα παλιά σπίτια του χωριού, η εκκλησία των Αγίων Θεοδώρων και το άγιασμα κοντά στη λίμνη.
- Άνω Γραμματικό. Χωριό Κτισμένο στα υψίπεδα του Βερμίου. Στην περιοχή βρίσκεται ο Ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου με ξυλόγλυπτο δεσποτικός θρόνος από τους ομορφότερους τους είδους.

ΛΙΜΝΗ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

- Άγιος Αθανάσιος. Σημαντικό αξιοθέατο του χωριού είναι η εκκλησία της Αναλήψεως η οποία κτίστηκε στα τέλη του 1700.
- Τούμπα Παναγίτσας. Στα δυτικά του ομώνυμου χωριού ανακαλύφθηκε οικισμός με μορφή μεγάλης τούμπας με οχύρωση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Περιηγήσεις. Ανακαλύψτε τους Καταρράκτες και τα μυστικά τους. Δείτε το Υπαίθριο Μουσείο Νερού με Παραδοσιακούς Νερόμυλους-Εργαστήρια, Υδροκίνητο Εργοστάσιο-Κανναβουργείο.**
- **Πεζοπορία. Η Αρχαία Έδεσσα μέσα από καλντερίμια. Θέα Μαγευτική. Διαδρομή επίσης όμορφη στο Δάσος της Γαβαλιώτισσα και στον λόφο 606. Πικ-νικ στα χίλια πεύκα ή γλυκό κουταλιού στο κέντρο της πόλης.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Οικοξεναγήσεις- Βαρκάδα στον Υδροβιότοπο. Μετά την ξενάγηση στο κέντρο ενημέρωσης (Κύκνοι), πραγματοποιούμε τον γύρο του υδροβιότοπου με πεζοπορία στο οικολογικό μονοπάτι ή με φουσκωτά, κωπηλατώντας και ακούγοντας την φύση.**
- **Πτήση με Διπλό Parapente. Νιώστε την αίσθηση της πτήσης. Η περιοχή διαθέτει σημεία απογείωσης στο όρος Βόρας με άριστες συνθήκες ανεμοπορίας και εκπληκτική θέα της λίμνης και των γύρω βουνών.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Flying Fox – Πέρασμα Ποταμού.** Διασκεδαστικό πρόγραμμα με διάφορες δυσκολίες. Το καλοκαίρι η πτώση στο ποτάμι επιβάλλεται.
- **Ανεμοδρόμιο.** Κοντά στο χωριό Παναγίτσα λειτουργεί το Αεραθλητικό κέντρο Μακεδονίας-Θράκης με ιστορία από το 1950. Το κέντρο διαθέτει ιδιόκτητο Αεροδρόμιο με δύο διαδρόμους προσγείωσης, πύργο ελέγχου, υπόστεγα στέγασης πτητικού υλικού, κτίρια επισκευών και αποθήκευσης υλικού. Διαθέτει επίσης εξοπλισμό εκτοξευσης ανεμοπτέρων. Λειτουργούν αεραθλητικά τμήματα και γίνονται πτήσεις εθισμού με ανεμόπτερα. Απέχει 26χμ από την Έδεσσα

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Καθαρά Δευτέρα- Γιορτή Χαρταετού
- Καθαρά Δευτέρα με την Αερολέσχη Έδεσσας στο Ανεμοδρόμιο με χορό, τοπική μουσική και φασολάδα
- 2^η ημέρα του Πάσχα- Μαργαρίτα
- Τοπικό έθιμο το Σπάσιμο Κόκκινων Αυγών στο Βράχο του χωριού Μαργαρίτα
- 2^η ημέρα του Πάσχα- Λύκοι
- Τοπικό έθιμο το Κατρακύλισμα των Αυγών από τον πολιτιστικό σύλλογο το Βαλκογιάννοβο.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Τέλη Ιουνίου- Γιορτή Κερασιού
- Παραδοσιακή μουσική με χάλκινα, χορευτικά συγκροτήματα, χορός. Προσφέρονται άφθονα τραγανά κεράσια Έδεσσας.
- 5- 15 Αυγούστου- Κατασκήνωση των Φίλων του Βουνού
- Στο όρος Βόρας με παραδοσιακή μουσική, χορό, τραγούδια. Προσφέρεται γίδα βραστή και ρετσίνα.
- 6 Ιανουαρίου- Τζαμαλάρια- Άρνισσα
- Έθιμο Γάμου με ... παρενοχλήσεις... Τοπική μουσική και γλέντι.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Μακεδονικός Τάφος Δ με δωρική πρόσοψη στην Πέλλα.
- Είναι διθάλαμος καμαροσκέπαστος μακεδονικός τάφος με δωρική πρόσοψη τεσσάρων ημικιόνων. Έχει διαστάσεις 6,15 μ. πλάτος, 6,15 μ. ύψος και 10 μ. μήκος. Στην είσοδό του έφερε λίθινη ανάγλυφη θύρα. Μία δεύτερη μαρμάρινη θύρα στην είσοδο του νεκρικού θαλάμου έφερε ανάγλυφη κεφαλή Μέδουσας επιχρωματισμένη και ανάγλυφες ασπιδίσκες. Ο τάφος είναι κατάγραφος από αρχαία graffiti και αναθηματικές επιγραφές του 1ου αιώνα π.Χ. και του 3ου αιώνα μ.Χ. Η σημαντικότερη αναφέρεται στον Ηρακλή και τον Αλέξανδρο Ήρωα.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Ο τάφος χρονολογείται στο τέλος του 4ου αιώνα π.Χ. Ο τάφος ερευνήθηκε το καλοκαίρι του 1994. Μετά το πέρας της ανασκαφής στεγάστηκε και περιφράχτηκε.
- Μακεδονικός Τάφος Γ' με ιωνική πρόσοψη στην Πέλλα.
- Διθάλαμος καμαροσκεπής μακεδονικός τάφος με ιωνική πρόσοψη από τέσσερις ψηλούς κίονες. Έχει πλάτος 4,70 μ. και μήκος 7,50 μ.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Υπολείμματα εγχρώμων κονιαμάτων που σώζονται στους τοίχους, έφεραν παραστάσεις κιβωτίου και καθρέπτη. Σώζεται η λίθινη βάση της νεκρικής κλίνης.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Χρονολογείται γύρω στο 300 π.Χ. με βάση τα λιγοστά ευρήματα που διασώθηκαν από την αρχαία σύληση του τάφου. Η ανασκαφή του τάφου άρχισε το καλοκαίρι του 1994 και ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 1995. Πύργος του Ρολογιού χτίστηκε από τους Οθωμανούς στο κέντρο της πόλης των Γιαννιτσών περίπου το 1667-1668. Η επιλογή της θέσης του έγινε με στρατιωτικά κριτήρια καθώς ήθελαν να ελέγχουν την εμπορική κίνηση που γινόταν διαμέσου της πόλης σε όλη την κεντρική Μακεδονία.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Είναι ορθογώνιο κτίριο, έχει ύψος 25 μ. και είναι κτισμένος με πέτρα μέχρι τα πρώτα 4 μ. και στη συνέχεια πλινθόκτιστος. Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή χτίστηκε από τον Σερίφ Αχμέτ, απόγονο του Γαζή Εβρενός.
- Έχει αγοραστεί από το Δήμο Γιαννιτσών και προτείνεται η αποκατάστασή του και η μετατροπή του σε Μουσείο της Ιστορίας της πόλης των Γιαννιτσών.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Βρίσκεται στη συμβολή δύο δρόμων, σε μικρή απόσταση από τον Πύργο του Ρολογιού. Πρόκειται για το ταφικό μνημείο του Γαζή Εβρενός, του Οθωμανού εκείνου που κατέκτησε τα Γιαννιτσά από τους Βυζαντινούς, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος της κεντρικής Μακεδονίας.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Σύμφωνα με επιγραφή που αναφέρεται στην ταφή του Γαζή Εβρενός, χτίστηκε το 1417. Από τα μορφολογικά του στοιχεία συμπεραίνουμε ότι ανασκευάστηκε στα τέλη του 19ου αι. Αποτελείται από δυο ορθογώνιους χώρους εμβαδού 230 τμ. Στεγάζονταν με δώμα, από το οποίο εξείχαν τρεις μικροί τρούλοι καλυμμένοι με μολύβι. Το κτίριο διαθέτει πλούσιο διάκοσμο εξωτερικά και στο εσωτερικό του είναι ελαφρά διακοσμημένο. Το μαυσωλείο προορίζεται για Αρχαιολογικό Μουσείο Γιαννιτσών.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Το Μαυσωλείο συντηρείται ήδη από την άνοιξη του έτους [2006](#) και στο εσωτερικό του ανακαλύφθηκε τάφος, ο οποίος εικάζεται ότι ανήκει στον Γαζή Εβρενός. Η αρχαιολογική έρευνα είναι σε εξέλιξη.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- **ΔΗΜΟΣ ΚΥΡΡΟΥ**

Νεολιθικός οικισμός της Αξού

Ο νεολιθικός οικισμός της Αξού βρίσκεται 1χλμ. νότια του χωριού Αξού και καλύπτει έκταση 30 περίπου στρεμμάτων. Από τις ανασκαφές στην περιοχή εντοπίστηκαν επάλληλα στρώματα της αρχαιότερης νεολιθικής περιόδου (6500-5800 π.Χ.). Αυτή ήταν η πρώτη περίοδος εγκατάστασης και άσκησης παραγωγικής ανθρώπινης δραστηριότητας στο βορειοελλαδικό χώρο.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Ο οικισμός εγκαταλείφθηκε στις αρχές της 6ης χιλιετίας, έπειτα από μία καταστροφική πυρκαγιά. Ξανακατοικήθηκε κατά τη νεότερη Νεολιθική περίοδο, όμως για σύντομο διάστημα και σε περιορισμένη έκταση. Στις ανασκαφές του 1996 βρέθηκε πλήθος ευρημάτων τα οποία και υποδηλώνουν τη σπουδαιότητα του οικισμού. Στις ίδιες ανασκαφές αποκαλύφθηκαν τρεις οικοδομικές φάσεις με τετράγωνες πασσαλόπηκτες κατοικίες της αρχαιότερης Νεολιθικής περιόδου.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- **Αρχαία Πόλη της Κύρρου**
Η ακρόπολη της αρχαίας Κύρρου και η οχυρωμένη πόλη της πρωτοβυζαντινής εποχής βρίσκονται νότια της Αραβυσσού, στη θέση του χωριού «Παλαιόκαστρο» που εγκαταλείφθηκε το 1927. Η Κύρρος αναφέρεται ως πόλη ήδη από τον 5ο αι. π.Χ. (Θουκυδίδης, 11, 100, 4). Η πόλη άκμασε ιδιαίτερα κατά τα ελληνιστικά χρόνια και συγκαταλέγεται ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις της Κάτω Μακεδονίας, όπως η Βέροια, η Μίεζα, η Εδεσσα, η Σκύδρα, η Πέλλα και ο Ευρωπός.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Από τις ίδιες επιχώσεις προήλθε μία μεγάλη ποσότητα γραπτής και μονόχρωμης κεραμικής, καθώς και πολλά λίθινα και οστέινα εργαλεία, πήλινα ειδώλια και μία σημαντική ποσότητα οστών εξημερωμένων και άγριων ζώων. Σε διάφορα σημεία των δαπέδων και των κατοικιών εντοπίστηκαν απανθρακωμένοι σπόροι δημητριακών και οσπρίων, καθώς και στοιχεία για τις τέχνες της υφαντικής και της ψαθοπλεκτικής. Τέλος, στην τοποθεσία του αρχαίου οικισμού βρέθηκε και η αρχαιότερη μέχρι τώρα ταφή μωρού μέσα σε αγγείο.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Η Εγνατία Οδός περνούσε σε απόσταση 3χλμ. περίπου νότια από την αρχαία πόλη. Εκεί υπήρχαν σταυροδρόμι και σταθμός για την αλλαγή των αλόγων. Ο σταθμός στην περιοχή νότια και νοτιοδυτικά της πόλης στη θέση «Κάτω Βούδριστες» έχει κατά ένα μέρος ανασκαφεί πρόσφατα.

ΠΕΛΛΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Στην ακρόπολη της Αρχαίας Κύρρου βρέθηκε μία μαρμάρινη ενεπίγραφη στήλη, η οποία φέρει ψήφισμα, που αφορούσε μεταξύ των άλλων στον έλεγχο παράνομων οικοδομημάτων σε δημόσια οικόπεδα στην πόλη και σε σημαντικά έργα και μετατροπές στην Αγορά. Η στήλη ξαναχρησιμοποιήθηκε σε αναλημματικό τοίχο του ιερού της Αθηνάς.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Σε μικρή απόσταση νοτιοδυτικά της ακρόπολης υπάρχει σημαντική προϊστορική τούμπα, η οποία κατοικούνταν κατά τη Νεότερη Νεολιθική Περίοδο και την εποχή του Χαλκού (5^η-2^η χιλιετία π.Χ.). Μεταξύ της ακρόπολης και της τούμπας υπάρχουν ερείπια παλαιοχριστιανικής γέφυρας, κτισμένης με αρχαίο οικοδομικό υλικό και κουρασάνι, κάτω από την οποία περνούσε χείμαρρος. . Από τάφους του νεκροταφείου της Νεότερης Νεολιθικής Περιόδου (τέλη 4^{ης} χιλιετίας) της τούμπας προέρχονται χρυσά επιστόμια και άλλα κτερίσματα, τα οποία βρίσκονται στο Μουσείο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Στους νότιους πρόποδες του Πάικου, βορειοδυτικά της Κύρρου, στη θέση «Καλούπια», στα 300μ. υψόμετρο υπάρχει εκτεταμένο υπαίθριο λατομείο πολύ καλής ποιότητας γκρίζου σκληρού ασβεστόλιθου. Οι λιθόπλινθοι από εκεί χρησιμοποιήθηκαν στα κτίρια της αρχαίας Πέλλας (ανάκτορο, αγορά, ιερά, σπίτια) και της αρχαίας Κύρρου (π.χ. στο τείχος). Στην πλαγιά υπάρχουν οι δρόμοι που χρησιμοποιούνταν για τη «λιθαγωγία», τη μεταφορά των όγκων-δόμων. Η εξόρυξη του υλικού πιθανότατα άρχισε από τα κλασικά χρόνια.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

Η Αρχαία Πέλλα

Η Πέλλα ήταν πρωτεύουσα του μακεδονικού κράτους από το τέλος του 5ου αι. π.Χ. Γνώρισε τη μεγαλύτερη πολιτική, πνευματική και καλλιτεχνική ανάπτυξή της κατά τα χρόνια των Μακεδόνων βασιλέων και της ελληνιστικής εποχής.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Το 382 π.Χ. αναφέρεται από τον Ξενοφώντα ως «η μέγιστη των εν Μακεδονία πόλεων" (Ξεν. Ελλην., 5.2.13). Τα σπουδαιότερα αρχαιολογικά ευρήματα από τις ανασκαφές στην περιοχή της αρχαίας Πέλλας είναι:

Τα ψηφιδωτά δάπεδα

Απεικονίζουν το Διόνυσο πάνω σε πάνθηρα, το κυνήγι του λιονταριού, το γρύπα που κατασπαράζει το ελάφι, την αρπαγή της ωραίας Ελένης και την αμαζονομαχία. Τα ψηφιδωτά στεγάζονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πέλλας.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- **Το Ανάκτορο**
Βρίσκεται σε μία έκταση άνω των 60.000τ.μ. στην κορυφή του λόφου στα δυτικά της σημερινής πόλης. Τα ερείπια του κτιριακού συγκροτήματος, της περίστυλης αυλής, των στοών κ.λπ. χρονολογούνται από τον 4ο αιώνα π.Χ. και ύστερα.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- **Η Αγορά**
Στο κέντρο της αρχαίας πόλης, σε μία έκταση μεγαλύτερη των 70.000 στρεμμάτων, αποκαλύφθηκε η αγορά της Πέλλας. Η αγορά ήταν το διοικητικό, εμπορικό και καλλιτεχνικό κέντρο της αρχαίας Πέλλας. Αυτό φαίνεται από τα πολλά εργαστήρια κεραμικής, κοροπλαστικής, επεξεργασίας μετάλλων, αρωματοποιίας και καταστήματα πώλησης προϊόντων που υπήρχαν εκεί. Στο Αρχαιολογικό Μουσείο εκτίθενται ευρήματα από την αγορά.

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ

- Μεταξύ των άλλων υπάρχουν προϊόντα των κεραμικών εργαστηρίων του 3ου και 1ου αιώνα π.Χ., μήτρες που χρησιμοποιούνταν για την κατασκευή ανάγλυφων αγγείων, μήτρες και ειδώλια από τα εργαστήρια κοροπλαστικής. Έχουν ανακαλυφθεί ευρήματα από ένα Θεσμοφόριο και από το Ιερό της Αφροδίτης και Κυβέλης. Αυτά εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πέλλας. Επίσης, έχει έλθει στο φως το Ιερό του Δάρρωνα (Ασκληπιείου) που βρισκόταν στην περιοχή ενός δρόμου ο οποίος ένωνε το λιμάνι με την αγορά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Κωπηλατικό κέντρο Λουδία. Ο ποταμός Λουδίας είναι τεχνητό κανάλι, που διανοίχθηκε μεταξύ το 1930-1935. Το πλάτος του είναι 60 εκ και το βάθος του σε μερικά σημεία μέχρι 5 μέτρα**

ΠΟΤΑΜΟΣ ΛΟΥΔΙΑΣ - ΚΩΠΗΛΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Τα νερά του Λουδία διασχίζουν την πεδιάδα των Γιαννιτσών και καταλήγουν στον Θερμικό κόλπο. Η έκταση που αποτελεί τον κωπηλατικό στίβο, ονομάζεται σημείο μηδέν γιατί η στάθμη των υδάτων από την αντίστοιχη επιφάνεια της θάλασσας έχει μόνο 30εκ διαφορά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Το άθλημα της κωπηλασίας το 1980 και το 1988 ακολουθούν το canoe και το kayak. Η ηρεμία των νερών καθόλη τη διάρκεια του χρόνου είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα του Λουδία. Πολλοί σύλλογοι και εθνικές ομάδες της Ελλάδος και της Ευρώπης επιλέγουν τον Λουδία για τις προπονήσεις τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Όρος Πάικο. Βορειοανατολικά των Γιαννιτσών βρίσκεται το Πάικο, χώρος αναψυχής για τους ντόπιους αλλά και τους τουρίστες. Στα 1650μ υπάρχουν ορειβατικές διαδρομές από το χωριό Καστανερή και από το χωριό Ελευθεροχώρι.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Ιανουάριος
- Γιορτή Γραμμάτων
- Φεβρουάριος- Καρναβάλι Κρύας Βρύσης
- Το πιο παλιό από τα σύγχρονα Καρναβάλια του Νομού Πέλλας και ένα από τα σημαντικότερα της Κεντρικής Μακεδονίας.
- Γεωργική- Βιοτεχνική Έκθεση Νομού Πέλλας.
- Πραγματοποιείται κάθε χρόνο στα τέλη Αυγούστου με τη συμμετοχή δεκάδων εκθετών που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό κι όχι μόνο τομέα.

ΑΛΜΩΠΙΑ

- Βόρεια της Εδεσσας βρίσκεται η Αριδαία και ανατολικά, σε μια αγκάλη του βουνού, τα Λουτρά Λουτρακίου ή Πόζαρ

ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ (ΠΟΖΑΡ)

ΑΛΜΩΠΙΑ

- **Κι εκεί η Φύση έχει μεγαλουργήσει. Εξαιρετικά ιαματικά λουτρά σε υπαίθριες φυσικές πισίνες. Από κοντά και οι άνθρωποι με καλαίσθητες τεχνητές πισίνες! Τα Λουτρά απέχουν 32 χλμ. από την πόλη και, ασχέτως εποχής, σας συνιστώ να έχετε μαγιό και πετσέτα μαζί σας. Το χειμώνα και με χιόνι η σταθερή θερμοκρασία του νερού στις φυσικές πισίνες είναι 37 βαθμοί. Στις τεχνητές πισίνες και στους λουτήρες, βέβαια, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα κι έχουν πρόσφατα ανακαινισθεί.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Αναρριχητικό Πεδίο Δροσιάς. Τεχνικές και σύντομη εκπαίδευση για όσους θέλουν να περάσουν το <<Φαράγγι του Χάους>>.
- Ορεινή Πεζοπορία. 62 διαδρομές στο σταυροδρόμι των Ε4 και Ε6. Ρέμα του Φλώρου- Μαύρο Δάσος- Φαράγγι Λουτρακίου και γύρω κορφές

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Κατάβαση ποταμού με φουσκωτού. Στον ποταμό Μογλενίτσα. Διαδρομή Περίπου 13χμ. Οργανωμένες καταβάσεις από το Άλωρο με απόβιβαση κοντά στο χωριό Προφήτης Ηλίας.**
- **Μαύρο Δάσος. Πυκνότατη βλάστηση, καταρράκτες και απότομες κλίσεις, σκοτεινά μονοπάτια και ξέφωτα. Συναρπαστικές ορεινές διαδρομές που ενώνουν της κορυφές του Καιμακτσαλάν, του Πινόβιου, της Τζένας και του Πάικου με την πεδιάδα της Αλμωπίας**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- Περιοχή Έδεσσας
- Διαχείριση ευρωπαϊκών και εθνικών περιβαλλοντικών προγραμμάτων
- Περιοχή Βεγορίτιδος
- Γίνονται μελέτες για την παραλίμνια οδό σχετικά με την οριοθέτηση της λίμνης Βεγορίτιδος
- Περιοχή Εξαπλατάνου
- Υλοποίηση προγράμματος LIFE για την προστασία της άγριας πανίδας της περιοχής
- Γίνεται μελέτη για ΕΕΛ με φυσικά συστήματα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- Περιοχή Κρύας Βρύσης
- Ανάπτυξη πρασίνου, διοργάνωση δεκαήμερου δενδροφύτευσης και άλλων εκδηλώσεων με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα περιβάλλοντος
- Διαχείριση "Οικολογικού Πάρκου Κρύας Βρύσης" (στα πλαίσια του προγράμματος LEADER II): η δημιουργία ολοκληρωμένου αγροτουριστικού συγκροτήματος - οικοσυστήματος: "Οικολογικό-φυσικό αγρόκτημα", που περιλαμβάνει:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- **α. Δημιουργία Κέντρου Κατάρτισης για τα ειδικά θέματα: οικολογική και φυσική γεωργία (καλλιέργειες), μάρκετιγκ αγροτικών προϊόντων, νέες καλλιέργειες**
- **β. Δημιουργία Γραφείου Αγροτουρισμού**
- **γ. Δημιουργία επιχείρησης Παραγωγής Βιολογικών Λιπασμάτων**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- **δ. Μικρή επιχείρηση Μεταποίησης και Συσκευασίας Βιολογικών Προϊόντων**
- **ε. Μόνιμο Εκθετήριο Βιολογικών-Φυσικών Αγροτικών Προϊόντων**
- **στ. Μεταφορά Τεχνολογίας στην Καλλιέργεια του Σπαραγγιού με σκοπό την προώθηση του προϊόντος**
- **ζ. Συμπλήρωση Έργων για Παραγωγή και Πιστοποίηση Βιολογικών-Φυσικών Προϊόντων**
- **η. Συμπλήρωση Έργων για την Απόκτηση Οικολογικού Σήματος**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- θ. Κατασκευή "Ανοιχτού" Μικρού Θεάτρου σε χώρο ειδικά διαμορφωμένο από "άχρηστα" οικοδομικά υλικά (μπάζα)
- ι. Κατασκευή μιας Φυσικής Λίμνης για ολοκλήρωση του Οικολογικού Αγροκτήματος και φυσική του προστασία
- κ. Εξοπλισμός υπάρχοντος κτιρίου ξενώνα 20 δωματίων και ολοκλήρωσή του
- λ. Ολοκλήρωση και εξοπλισμός Συνεδριακού Κέντρου-Καφέ- Εστιατορίου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- **μ. Ολοκλήρωση και εξοπλισμός Κέντρου Διοίκησης-Κατάρτισης Πληροφοριών και Οργάνωσης**
- **ν. Κατασκευή χώρων γηπέδων άθλησης και ψυχαγωγίας σε ιδιόκτητη δημοτική έκταση 50 στρεμμάτων**
- **ξ. Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου Οικολογικού Αγροκτήματος (δενδροφύτευση εισόδων, χώροι υποδοχής οχημάτων, φωτισμός δρόμων και συντήρηση αυτών)**
- **ο. Ολοκλήρωση έργων υποδομής καλλιεργειών σε ιδιόκτητη δημοτική έκταση**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

- π. Διεθνείς συνεργασίες (Δανία, Ισπανία, Ιταλία) για θέματα Οικολογικών Αγροκτημάτων

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αεροδρόμιο

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- Θεσσαλονικη-2310473212

Λιμάνι

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- Θεσσαλονικη-2310531506

Σιδηρόδρομος

Σταθμος ΟΣΕ Έδεσσας-2381023510

Σταθμός ΟΣΕ Αθηνας-2108237741

Σταθμός ΟΣΕ Θεσσαλονικης-1110 –1440

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- **Σιδηροδρομος- Τοπικο Δίκτυο**
- **Σταθμός ΟΣΕ Έδεσσας**
- **2381023510**
- **Σταθμός ΟΣΕ Περιοχή Άγρα**
- **2381092098**
- **Σταθμός ΟΣΕ Άρνισσα**
- **2381031200**
- **Σταθμός ΟΣΕ Σκύδρα**
- **2381089204**

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- **Άμεση Δράση-100**
- **Πυροσβεστική Έδεσσας-2381027441**
- **Δασοπροστασία-2381022044**
- **ΕΜΑΚ-199**
- **Νοσοκομείο Έδεσσας-2381027441**
- **Νοσοκομείο Γιαννιτσών-2382082222**
- **Δημαρχείο Έδεσσας-2381022966**
- **Νομαρχία Πέλλας – Έδεσσας-2381037224**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

- **Ευχαριστώ το γραφείο Τουρισμού στην Έδεσσα και τον Δήμο Αριδαίας για το υλικό που μου πρόσφεραν με μεγάλη χαρά**
- **Ιδιαίτερα να ευχαριστήσω τον κύριο Κυριακό από το Πολιτιστικό Κέντρο Έδεσσας**
- **Τα υπόλοιπα στοιχεία έχουν συλλεγεί από το Internet**

ΜΠΕΛΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ